

У К Р А Ї Н А

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ»**

вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, Київська обл., 09107, тел. 0(4563) 5-12-40,
тел./факс 5-04-24 E-mail: Kyiv_academy@ukr.net, Web: <https://www.kristti.com.ua/>
Код ЄДРПОУ 02139618

СХВАЛЕНО

Протокол вченої ради
КНЗ КОР «КОПОПК»
від 23.04.2024 № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КНЗ КОР «КОПОПК»
від 24.04.2024 № 70

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів

Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11 червня 2021 р. № 656. Програма враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 493, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2022 р. № 483, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 979, та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх міжнародних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі інклюзивної, спеціальної освіти та професійного розвитку фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти,

інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої Програми: професійний розвиток фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей спрямованих на забезпечення права здобувачів освіти з особливими освітніми потребами на рівний доступ до якісної освіти.

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів;
- поглибити й розширити знання фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів з теорії та практики навчання осіб з особливими потребами, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів;
- поглибити знання щодо важливості процедури оцінки розвитку дитини з метою виявлення особливих освітніх потреб, правильного формулювання висновків комплексної оцінки розвитку дитини;
- удосконалити вміння фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

Перелік компетентностей

Формування та розвиток загальних компетентностей: ЗК.01 громадянська, ЗК.02 соціальна, ЗК.03 культурна, ЗК.04 когнітивна та ЗК.05 підприємницька.

Формування та розвиток професійних компетентностей фахівців інклюзивно-ресурсних центрів на виконання трудових функцій: А1 нормативно-правова, Б1 забезпечення якості освіти та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості, Б2 забезпечення якості освіти на засадах функціонування зовнішньої системи забезпечення якості, В1 лідерська, В2 емоційно-етична, В3 педагогічного, соціального та мережевого партнерства, Г1 здоров'язбережувальна, Г2 інклюзивна, Г3 проєктувальна, Д1 інноваційна, Д2 здатність до навчання впродовж життя, Д3 інформаційно-цифрова.

Очікувані результати навчання відображені в загальних характеристиках програми та конкретизовані в кожному модулі.

Освітня програма складається з 4 модулів. Кожен модуль передбачає теоретичну та практичну складові. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних лекцій/відеолекцій, вебінарів, відеоконференцій тощо. Практична складова – у формі навчальних тренінгів, практикумів, майстер-класів, семінарів тощо. Після завершення навчання передбачаються контрольні заходи (тестування, проєктна робота, творча робота, авторське завдання тощо).

Загальні очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері інклюзивної та спеціальної освіти;
- процесів організації інклюзивного навчання на рівні закладу освіти;
- співвідношення теоретичних компетенцій індивідуального розвитку особи з особливими потребами з освітньою практикою, особливо у визначенні особливих освітніх потреб;
- базових понять і принципів індивідуалізації освітнього процесу;
- процедури комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з метою виявлення особливих освітніх потреб;

- планування освітньої діяльності в інклюзивно-ресурсних центрах;
- академічної свободи фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів в організації освітнього процесу.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- застосовувати різні функції, методи та інструменти в процесі організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами;
- правильно формулювати та використовувати висновки комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особистості для індивідуалізації процесу навчання;
- застосовувати принципи індивідуалізації у плануванні та організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами;
- формувати в осіб з особливими освітніми потребами ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

Матеріально-технічне забезпечення: комп'ютерна техніка, офісне ПЗ, навушники, мікрофон, колонки, гаджет (планшет, смартфон), БФП з витратними матеріалами, психодіагностичні методики для комплексної оцінки різних сфер розвитку дитини WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD, інструменти для об'єднання в групи, постійний доступ до глобальної мережі «Інтернет», наявність облікового запису Google (особистого чи корпоративного).

1.	Розробник освітньої програми	Слободяник Галина Іванівна, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів
3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Фахівці (консультанти) інклюзивно-ресурсних центрів
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру

6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
				Кількість годин			
				лекційні	семінарські	практичні	усього
		1.	Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття	4		2	6
		1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2			2
		1.2.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традиції та інновацій	2			2
		1.3.	Національна ідентичність в історичному вимірі			2	2
		2.	Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище ІРЦ: територія безпеки та розвитку	2		18	20
		2.1. Інваріантна складова модуля		2		12	14
		2.1.1.	Нормативно-правове забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів	2			2
		2.1.2.	Організаційні аспекти діяльності інклюзивно-ресурсного центру			2	2
		2.1.3.	Атестація фахівців інклюзивно-ресурсних центрів			2	2
		2.1.4.	Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини			2	2
		2.1.5.	Розвиток професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру			2	2
		2.1.6.	Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти			2	2
		2.1.7.	Психологічні аспекти створення сприятливого безпечного середовища в закладі освіти			2	2
		2.2. Варіативна складова модуля				6	6
		2.2.1.	Інклюзивна освіта: теорія і практика			6	6
		2.2.2.	Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат			6	6
		2.2.3.	Формування команди для розвитку культури демократії в школі			6	6
		2.2.4.	Дії учасників освітнього процесу у разі виникнення надзвичайних ситуацій			6	6

	соціального, воєнного та природного характеру				
3.	Модуль 3. Фаховий. Організація роботи фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центр	6		32	38
3.1. Інваріантна складова модуля		6		14	20
3.1.1	Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека	2			2
3.1.2.	Використання сучасних психодіагностичних методик для комплексної оцінки розвитку дітей	2			2
3.1.3.	Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти	2		2	4
3.1.4.	Технології розроблення індивідуальної програми розвитку			4	4
3.1.5.	Стратегії підтримки дітей із порушеннями мовлення в освітньому середовищі			2	2
3.1.6.	Підтримка педагога у процесі інклюзивних змін: як уникнути емоційного вигорання			4	4
3.1.7.	Особливості роботи педагогічних працівників закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів в АС «ІРЦ» під час воєнного стану в країні			2	2
3.2. Варіативна складова модуль				18	18
3.2.1.	Онлайн сервіси для створення навчального контенту			6	6
3.2.2.	Травми війни: техніки самозцілення дорослих і дітей			6	6
3.2.3.	Безбар'єрне освітнє середовище: простір соціальної та психологічної підтримки особистості			6	6
3.2.4.	Попередження та профілактика суїцидальної поведінки в освітньому середовищі			6	6
3.2.5.	Фандрейзинг: пошук ресурсів для організації освітніх проєктів			6	6
4.	Модуль 4. Діагностико-аналітичний			8	8
4.1.	Установче заняття. Вхідне			2	2

		діагностування				
		4.2. Конференція з обміну досвідом			2	2
		4.3. Захист випускних робіт			2	2
		4.4. Вихідне діагностування			2	2
		Разом:	12		60	72
7.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	72 год / 2,4 ЄКТС				
8.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована				
9.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації				
10.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проєктувальна компетентність (В3.1); Г1 Здоров'язбережувальна компетентність (Г1. 1, Г1. 2, Г1. 3, Г1. 4, Г1. 5, Г1. 6); Г2 Інклюзивна компетентність (Г2. 1, Г2. 2); Г3 Проєктувальна компетентність (Г3. 1); Д1 Інноваційна компетентність (Д1. 1); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2. 1, Д2. 2); Д3 Інформаційно-цифрова компетентність (Д3. 1, Д3. 2, Д3. 3)				
11.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей				
12.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Пащенко Д.І. Перерва В.С. Слободяник Г. І. Аносова А. В.				

		Алексєєва О. І. Вихристенко Ж.В. Довгань А.І. Дерій О. В. Луценко Т. М. Шевченко А.М. Качуровський В.С. Камінський О.І. Борбіт А.В. Шелест Л. В. Гаркавенко Ю.О.
13.	Строки виконання програми	Календарний рік
14.	Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, 09107)
15.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується залежно від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	25-30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/ програма:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі

формування людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного/повоєнного часу».

1.2. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

Гуманістичні підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

1.3. Національна ідентичність в історичному вимірі

Поняття національної та громадянської ідентичності. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та його статті щодо основних напрямків освітньої діяльності. Різновиди освітніх заходів, пропоновані Законом України для реалізації основних напрямків виховання національної та громадянської ідентичностей. Історична генеза української національної ідентичності: між конфронтацією та співробітництвом. Проблематика та методика національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання. Регіональність у становленні української національної та громадянської ідентичності. Роль позашкільних заходів та позакласної роботи у формуванні національної та громадянської ідентичності. Пошукова та творча діяльність учнів/учениць у формуванні національної та патріотичної діяльності.

Очікувані результати за соціально-гуманітарним модулем 1 охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості у справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї Батьківщини.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення у психології чи фізіології для поліпшення результативності своєї роботи;
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;

- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання і навчання у закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів/учениць до вивчення іноземної мови;
- чітко й переконливо висловлювати свої думки про історичні аспекти національної ідентичності, ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх верств суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій в освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне удосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів/учениць до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, відкритість до самокритики, звільнення від націоналістичних уявлень.

Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище ІРЦ: територія безпеки та розвитку

2.1. Інваріантна складова модуля

2.1.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів

Основні нормативно-правові акти у сфері освіти, особливості застосування їх в інклюзивно-ресурсних центрах. Нормативно-правові акти в умовах нових викликів: пандемія, воєнний стан тощо. Методи й інструменти аналізу і синтезу інформації в галузі освіти. Нормативні акти органів місцевого врядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування з інклюзивно-ресурсних центрів: особливості підпорядкування.

2.1.2. Організаційні аспекти діяльності інклюзивно-ресурсного центру

Роль інклюзивно-ресурсних центрів у забезпеченні доступності та якості освіти для всіх здобувачів освіти. Аналіз структури, функцій, організаційно-методичних аспектів діяльності ІРЦ, методик роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби. Законодавчі та нормативні бази, що регулюють діяльність ІРЦ в Україні, основні принципи та цілі їх роботи. Планування роботи ІРЦ, управління персоналом, відповідальність та ролі працівників центру, важливість міжінституційної співпраці. Методичні підходи, використовувані в ІРЦ для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Актуальні виклики та перспективи розвитку інклюзивно-ресурсних центрів в Україні, досвід інших країн та сучасні тенденції в сфері інклюзивної освіти.

2.1.3. Атестація фахівців інклюзивно-ресурсних центрів

Основні нормативні документи на які слід звернути увагу під час проходження атестації працівників інклюзивно-ресурсних центрів Норми, які набирають чинності з моменту оприлюднення нового Положення. Аналіз загальних аспектів висвітлених в Положенні. Порівняльна характеристика Типового та нового Положення, які є нововведення.

2.1.4. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини

Огляд основних категорій осіб з особливими потребами їх характеристика. Сутність та основні принципи Міжнародного класифікатора функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП), аналіз структури. Вимоги до проведення комплексної оцінки. Особливості складання Висновку за результати комплексної психолого-педагогічної оцінки. Оформлення Висновку та визначення особливостей освітніх потреб. Алгоритм складання звіту фахівців (консультантів) за сферами оцінювання. Система корекційно-розвиткової допомоги особам з особливими освітніми потребами.

2.1.5. Розвиток професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру

Особливості розвитку професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру. Аспекти професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру: лідерські якості, знання про інклюзивну освіту, вміння взаємодіяти з педагогічним колективом, уміння вирішувати конфліктні ситуації та співпрацювати з батьками. Методи та інструменти розвитку професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру. Саморозвиток та відкритість до нових ідей та підходів в діяльності.

2.1.6. Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти

Поняття фізична безпека, безпечне освітнє середовище. Екосистемний підхід. Формула "Дитина у безпеці". Рівні відповідальності у забезпеченні фізичної безпеки в освітньому середовищі. Ролі у надзвичайній ситуації. Симуляційна гра «Безпечна дорога до школи». Поняття інформаційної безпеки. Цифрова безпека. Інформаційна культура та інформаційна гігієна. Джерела інформації. Види медіа, їх вплив на споживача інформації. Вправа «Новина з телефону». Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти і механізми формування, розподіл відповідальності та ролей. Техніки психологічної підтримки та психоемоційної саморегуляції. Ізраїльська модель стресостійкості BASIC PH.

2.1.7. Психологічні аспекти створення сприятливого безпечного середовища в закладі освіти

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти. Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення у дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність навчання учнів. Шляхи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життєстійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за інваріантною складовою професійного модуля 2.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в умовах реформування освіти;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку дитини в умовах нової парадигми освіти;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- емоційного інтелекту та його складових;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- наслідків впливу стресових емоцій на стосунки з оточуючими та здоров'я педагога;
- можливостей діагностування та попередження конфліктів у педагогічній взаємодії;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності.
- сутності і значення фізичної, інформаційної та психологічної безпеки;
- особливостей створення безпечного освітнього середовища з урахуванням екосистемного підходу;
- рівнів відповідальності у реалізації фізичної безпеки в закладі освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи вимоги закону “Про дошкільну освіту” та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність з використанням різних критеріїв та індикаторів якості освіти;
- відновлювати психічну рівновагу та перебувати у ресурсі;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самотійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- вибудовувати діалогове навчання з усіма учасниками освітнього процесу як рівноправними партнерами;
- забезпечувати безпечне освітнє середовище;
- орієнтуватися в інформаційному середовищі, розрізняти інформацію;
- надавати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу за допомогою технік та прийомів, здійснювати психоемоційну саморегуляцію.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність та готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;

- готовність до впровадження нових підходів та технологій у свою роботу на основі результатів оцінювання;
- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість й адаптивність;
- педагогіка партнерства.

2.2. Варіативна складова модуля

2.2.1. Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, впровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль та функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію навчального процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, а також виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема, використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії та методики адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей з метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання.

2.2.2. Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат

Тема 1. Освітні виклики в воєнний період: аналіз та стратегії відновлення

Освітні втрати: український контекст. Освітні втрати й навчальні розриви: сутність і

взаємозв'язок, оцінка та наслідки. Формати вимірювання освітніх втрат та навчальних розривів. Наслідки навчальних втрат для суспільства. Інноваційні підходи до забезпечення навчання під час кризи. Роль технологій освітніх технологій у забезпеченні навчання в умовах воєнного конфлікту. Міжнародний досвід реабілітації освітньої системи після воєнного періоду: вивчення успішних стратегій.

Тема 2. Психологічні втрати в період воєнного стану: стратегії та ресурси відновлення

Психологічні втрати. Психологічні наслідки військових дій для дітей та підлітків: стратегії підтримки та реабілітації. Ментальне здоров'я та його складові. Ментальне здоров'я педагогічних працівників та учнів. Вплив стресу та травм на навчання та розвиток учнів. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнного конфлікту.

Стратегії та інструменти для підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі. Вправи на стабілізацію психоемоційного стану педагогічних працівників та учнів і на запуск когнітивних процесів у процесі навчання. Травми та стресові реакції внаслідок воєнного стану: аналіз впливу на психічне здоров'я. Програми та підходи до психологічного відновлення. Стратегії самоопіки та психологічного самопідтримання в умовах воєнного стану.

Тема 3. Навчальна мотивація учнів в сучасних умовах

Мотивація, мотив, мотивування. Самогенеруюча мотивація. Сучасні підходи до мотивації учнів до навчання. Задоволеність від навчання: зовнішні та внутрішні ресурси. Мотиватори «нового покоління». Мотивація без примусу. Розвиток мотивації учнів у різні вікові періоди. Методики та стратегії, спрямовані на розвиток навчальної мотивації. Вплив сучасних технологій на навчальну мотивацію учнів: можливості та виклики. Роль соціальних мереж та медіа у формуванні навчальної мотивації учнів. Адаптація навчальних програм до індивідуальних потреб та інтересів учнів для збільшення мотивації. Психологічні аспекти навчальної мотивації: розвиток внутрішньої мотивації та саморегуляції. Роль вчителя у стимулюванні навчальної мотивації учнів: стратегії та підходи

2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в школі

Тема 1. Демократичне врядування

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури школи. Шкільні правила на основі цінностей демократії. Роль учнівського самоврядування у формуванні демократичних цінностей. Принципи та практики демократичного прийняття рішень у шкільному середовищі. Створення та функціонування шкільного парламенту. Методи інклюзивного управління у школі: врахування потреб всіх учасників. Розвиток лідерських якостей серед учнів через демократичне врядування. Роль вчителя як фасилітатора демократичного процесу у шкільному колективі. Вплив демократичного врядування на клімат та культуру школи.

Тема 2. Командна взаємодія

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство у командах. Фасилітація – як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді. Розвиток ефективних команд у професійному середовищі: фактори успіху. Роль лідерства у формуванні та підтримці командної взаємодії. Ключові навички комунікації для побудови успішних командних відносин. Стратегії вирішення конфліктів у команді: підходи та методи. Типи ролей у команді та їх вплив на результативність спільної діяльності. Психологічний клімат у команді: чинники, що сприяють спільному успіху. Використання технологій для поліпшення командної взаємодії та спільної роботи.

Тема 3. Життєздатність команди

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства. Можливості мотивації до участі у команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність шкільних команд. Мотивація учасників/учасниць команди. Розвиток довіри та взаєморозуміння у складі команди як фундамент життєздатності. Стратегії збереження та

підтримки мотивації учасників команди на тривалий термін. Реагування на виклики та зміни: адаптивність команди як складник її життєздатності. Роль лідера у підтримці та зміцненні життєздатності команди. Ефективне управління конфліктами в командному середовищі для забезпечення стабільності та продуктивності. Оцінка та моніторинг параметрів життєздатності команди: інструменти та методи.

2.2.4. Дії учасників освітнього процесу у разі виникнення надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру

Тема 1. Надзвичайні ситуації та їх наслідки

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки НС. Рівні надзвичайних ситуацій. Наслідки надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру. Режим надзвичайної ситуації. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації та постійне інформування про зміни ситуації. Типи надзвичайних ситуацій: природні катастрофи, техногенні аварії, соціальні конфлікти тощо. Психологічні аспекти надзвичайних ситуацій: стрес, тривога та підтримка психічного здоров'я. Вплив надзвичайних ситуацій на соціальні, економічні та екологічні системи. Роль правоохоронних та гуманітарних організацій у реагуванні на надзвичайні ситуації. Міжнародна співпраця у попередженні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Послідовність дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру

Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж). Правила поведінки і дії працівників під час НС природного характеру. Правила евакуації для працівників закладу освіти. Порядок евакуації. Захист: процедури евакуації, пошук притулку та безпечних зон. Екстренні заходи: надання першої допомоги та врятованим, врятування заблокованих або постраждалих. Спільна діяльність між рятувальними службами, владними структурами та громадськістю. Відновлення житлових та інфраструктурних об'єктів, медичних послуг, освіти та інших сфер життєдіяльності.

Тема 3. Алгоритм дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру

Захист населення від небезпечних факторів. Колективні засоби захисту населення. Дії в разі вчинення терористичного акту (вибуху). Дії при виявленні вибухових пристроїв або підозрілих предметів. Дії у випадку обвалення будівель, споруд. Дії у випадку перебування під завалом. Організація та проведення евакуаційних заходів для цивільного населення під час надзвичайних ситуацій. Координація дій правоохоронних органів у разі виникнення надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру. Організація та надання гуманітарної допомоги та медичного забезпечення для постраждалих у надзвичайних ситуаціях. Забезпечення доступної та інформативної комунікації з громадськістю та засобами масової інформації під час надзвичайних ситуацій. Відновлення та реабілітація: організація процесу відновлення та реабілітації суспільства після надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру.

Очікувані результати за варіативною складовою професійного модуля 2.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій;
- особливостей та причин освітніх та психологічних втрат у сучасному освітньому середовищі;
- наслідків освітніх та психологічних втрат (низький рівень успішності, втрата навчальної мотивації та погіршення ментального здоров'я). принципів демократії в школі;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерство в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- видів надзвичайних ситуацій: соціального, воєнного та природного характеру;

- визначення основних етапів та принципів організації заходів захисту в умовах надзвичайних ситуацій;
- розпізнавання потенційних загроз та ризиків, що виникають у разі надзвичайних ситуацій.

Уміння:

- виявляти та адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів;
- застосовувати засоби та методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби;
- використовувати підходи до компенсації освітніх втрат;
- володіти навичками ефективної підтримки учнів та сприяє їхньому здоровому психологічному розвитку;
- визначати і використовувати сучасні методи та форми мотивації сучасних учнів до навчання;
- вживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- добирати та практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- визначати способи мотивації до участі у команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі.
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- брати участь у створенні безпечної освітньої екосистеми закладу освіти;
- планувати та виконувати евакуаційні процедури в разі надзвичайних ситуацій;
- працювати в команді, координувати дії групи та, у необхідних випадках, брати на себе лідерську роль для досягнення спільної мети;
- швидко та об'єктивно оцінювати ситуацію, а також приймати належні рішення щодо дій відповідно до оточуючих обставин.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розвиток відповідальності та дбайливого ставлення до безпеки учасників освітнього процесу та їхнього оточення;
- необхідність розроблення та реалізації спеціальних програм та стратегій для подолання освітніх та психологічних втрат;
- розвиває власні навички у сфері безпеки та готовності до дій у надзвичайних ситуаціях;
- оцінювання переваг культури демократії у школі;
- демонстрація ціннісного ставлення до членів/кинь команди;
- мотивація членів команди;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності.

Модуль 3. Фаховий. Організація роботи фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру

3.1. Інваріантна складова модуля

3.1.1. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека

Принципи універсального дизайну. Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Архітектурна доступність, розумне пристосування. Ресурсна кімната.

3.1.2. Використання сучасних психодіагностичних методик для комплексної оцінки

розвитку дітей

Огляд основних категорій осіб з особливими потребами їх характеристика. Сутність та основні принципи Міжнародного класифікатора функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП), аналіз структури. Вимоги до проведення комплексної оцінки. Перелік діагностичного інструментарію. Різниця між методиками. Основні завдання та етапи комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Підготовка матеріалів до проведення комплексної оцінки. Алгоритм проведення. Оцінка фізичного розвитку дитини. Оцінка мовленнєвого розвитку дитини. Оцінка когнітивної сфери розвитку дитини. Оцінка емоційно-вольової сфери розвитку дитини. Оцінка освітньої діяльності дитини. Інструменти проведення, аналіз та інтерпретація результатів. Визначити сильні та слабкі сторони у розвитку особи, з метою реалізації її здібностей. Наступність у розвитку особи при зміні різних рівнів закладів освіти. Розробка рекомендацій з надання психолого-педагогічної допомоги та надання освітніх послуг особі з особливими потребами. Оформлення Висновку та визначення особливостей освітніх потреб. Алгоритм складання звіту фахівців (консультантів) за сферами оцінювання. Система корекційно-розвиткової допомоги особам з особливими освітніми потребами.

3.1.3. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини: склад, основні завдання, функції членів команди. Міжвідомче партнерство з питань допомоги особам з особливими потребами. Психологічні особливості роботи в команді. Педагогічні працівники, асистент вчителя (вихователя), асистент учня (дитини) та батьки як активні учасники освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами.

3.1.4. Технології розроблення індивідуальної програми розвитку

Актуальні підходи до навчання осіб з особливими потребами. Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії розвитку особистості. Індивідуальна програма розвитку як інструмент для індивідуалізації процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами. Адаптація та модифікація змісту навчального матеріалу. Індивідуальний навчальний план. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Технологія розробки індивідуальної програми розвитку. Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Диференціація викладання: здійснення адаптації та модифікацій. Індивідуальна навчальна програма. Психолого-педагогічні аспекти оцінювання дітей з особливими освітніми потребами. Портфоліо. Алгоритм розроблення та змістове наповнення програми, враховуючи фізичний, мовленнєвий, когнітивний, емоційний розвиток дитини з особливими освітніми потребами.

3.1.5. Стратегії підтримки дітей із порушеннями мовлення в освітньому середовищі

Стратегії, спрямовані на підтримку дітей із порушеннями мовлення в освітньому середовищі. Основні види порушень мовлення (дислексія, дисграфія, алалія, афазія тощо). Ефективні методи та підходи до роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Вплив індивідуальних потреб на навчання, використання адаптивних технологій та матеріалів, сприяння комунікації та соціалізації в середовищі навчання. Використання індивідуалізованих навчальних програм, розвитку мовлення через ігрові та практичні вправи, застосування технологій в навчанні. Співпраця зі спеціалістами - логопедами та психологами. Забезпечення повноцінної участі дітей з порушеннями мовлення у освітньому процесі та їх соціальна адаптація.

3.1.6. Підтримка педагога у процесі інклюзивних змін: як уникнути емоційного вигорання

Визначення понять «ментальне здоров'я» та «професійне вигорання». Пізнавальні аспекти ментального здоров'я: стійкість до стресу, резильєнтність тощо. Визначення стратегій для підтримки ментального здоров'я. Інструменти попередження професійного вигорання педагогічних працівників. Використання методів саморегуляції та стрес-менеджменту. Обмін досвідом щодо профілактики професійного вигорання та підтримки ментального здоров'я.

3.1.7. Особливості роботи педагогічних працівників закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів в АС «ІРЦ» під час воєнного стану в країні

Забезпечення педагогічними працівниками закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів безпеки, доступу до освіти дітей з ООП у контексті воєнного стану під час роботи в автоматизованій системі. Роль і відповідальність користувачів системи. Особливості роботи педагогічних кадрів у системі АС "ІРЦ" під час кризових ситуацій. Виклики, з якими стикаються педагогічні працівники в умовах воєнного стану. Ефективні стратегії для забезпечення безпеки, освіти та психологічної підтримки дітей з особливими потребами та їх родин.

Очікувані результати за інваріантною складовою фахового модуля 3.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- законодавчих і нормативно-правових вимог у сфері інклюзивної та спеціальної освіти;
- базових понять і принципів індивідуалізації освітнього процесу;
- співвідношення теоретичних концепцій індивідуального розвитку особи з освітньою практикою, а саме у визначенні особливих освітніх потреб;
- процедури комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особистості з метою виявлення особливих освітніх потреб;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутнісних характеристик сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;
- спільних і відмінних рис проблемного й проєктного навчання;
- методів кооперативного навчання та формування колективної відповідальності;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- інструментів системного аналізу освітнього процесу.

Уміння:

- застосовувати принципи індивідуалізації у плануванні та організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами;
- правильно формулювати та використовувати висновки комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особистості для індивідуалізації процесу навчання;
- розробляти та реалізовувати індивідуальну програму розвитку;
- застосовувати теоретичні принципи інклюзивної та спеціальної освіти у процесі формулювання рекомендацій для організації навчання для осіб з особливими потребами;
- інтегрувати сучасні тенденції розвитку культури (науки, мистецтва, спорту тощо) у зміст занять закладу позашкільної освіти;
- генерувати нові ідеї і пропонувати механізми їх упровадження в освітній процес закладу позашкільної освіти;
- виявляти міждисциплінарні зв'язки у визначеній проблемі та використовувати відповідні знання, методи і технології для їх розв'язання на засадах міждисциплінарного підходу;
- добирати традиційні та інноваційні методики навчання.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- готовність до змін, гнучкість;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;
- просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору,

формування спільноти, полікультурність);

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- морально-етичні: самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- соціально-політичні: патріотизм, свобода, демократія, культурне різноманіття, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність, культурне різноманіття.

3.2. Варіативна складова модуля.

3.2.1. Онлайн сервіси для створення навчального контенту

Тема 1. Створення анкет, тестів, квестів засобами гугл форм

Робота з гугл формами для створення анкет, тестів, квестів. Налаштування форм, відповідно до мети та завдань. Створення анкет, тестів, квестів, навчальних занять. Надання доступів. Оброблення даних та побудова діаграм з допомогою вксель таблиць.

Тема 2. Віртуальні дошки як засіб візуалізації та взаємодії

Огляд віртуальних дошок. Їх особливості та можливості роботи (Jamboard, Padlet, Miro та інші). Функціонал дошок, їх налаштування. Надання доступів. Спільна робота у середовищах.

Застосування інтерактивних дошок дозволить: здійснити зворотній зв'язок в процесі навчання; зробити навчання більш інтенсивним; підвищити унаочненість навчального матеріалу; індивідуалізувати навчання; організувати колективну й групову роботи.

Тема 3. Створення інтерактивного навчального контенту

Огляд онлайн інструментів для підвищення ефективності освітнього процесу хмарка слів, QR-коди, анаграми, ребуси, ментальні карти, інтерактивні вправи, онлайн-тести, комікси, інтерактивні робочі аркуші, веб-квести, сервіси штучного інтелекту. Створення, поширення та класифікація інтерактивного навчального контенту.

3.2.2. Травми війни: техніки самоцілення дорослих і дітей

Тема 1. Формування резильєнтності учасників освітнього процесу в умовах війни

Знайомство з основними концепціями життєстійкості в надзвичайних умовах. Практикум для розвитку позитивної життєвої позиції, вдосконалення власної резильєнтності, підвищення внутрішнього ресурсу та застосування антистресового мислення. Прийоми для відновлення життєвого балансу та емоційної рівноваги.

Тема 2. Посттравматичний синдром та психологічні механізми самозахисту

Психічний стрес. Психічні, фізіологічні та соціальні прояви посттравматичного стресу у дітей різних вікових груп. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Поняття та критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Кількісні інструменти дослідження стресу.

Тема 3. Техніки роботи зі збудженням, інтрузіями та уникненням

Встановлення контакту. Вивчення потреб. Навички керування посттравматичними реакціями збудження, інтрузіями та уникненням. Навички переформулювання негативних думок. Навички вирішення проблемних ситуацій. Сприяння психосоціальному благополуччю за допомогою спорту та фізичних вправ.

3.2.3. Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей

Тема 1. Визначення та роль безбар'єрного освітнього середовища: розуміння сутності та важливості створення доступного середовища для всіх

Безбар'єрність. Безбар'єрність як державна політика. Складові нового світогляду безбар'єрності. Головні стереотипи, упередження та судження. Підтримка і розвиток безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 2. Принципи та підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища: універсальний дизайн, інклюзивна освіта, диференціація та індивідуалізація навчання

Концепція безбар'єрності в освіті. Універсальний дизайн. Інклюзивна освіта. Диференціація навчання. Індивідуалізація навчання. Різноманітність. Підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 3. Перспективи розвитку безбар'єрного освітнього середовища в Україні: виклики та можливості

Міжнародний досвід та кращі практики. Перспективи розвитку безбар'єрної освіти в Україні. Освіта протягом життя. Компетентності.

3.2.4. Попередження та профілактика суїцидальної поведінки в освітньому середовищі

Тема 1. Навички безпечної поведінки учня у ставленні до самого себе

Характерні поведінкові особливості дітей та підлітків. Самоусвідомлення особистості. Адекватна та неадекватна самооцінка. Кризові періоди підліткового віку та шляхи їх подолання. Хобі-реакції, ризикова поведінка, екстремальні види діяльності дітей та підлітків. Емоційна саморегуляція (самоконтроль).

Тема 2. Безпечна поведінка дітей в соціумі

Безпечне, стабільне та розвиваюче середовище сімейного оточення - одна з основних умов повноцінного розвитку та благополуччя дітей. Створення умов безпечного освітнього середовища. Підвищення рівня культури безпечної, здорової поведінки, ненасильницької взаємодії у дітей та інших учасників освітнього процесу. Протидія проявам насильства та жорстокого поводження щодо дітей.

Тема 3. Профілактика суїцидальної поведінки

Суїцид та суїцидальна поведінка. Види суїциду. Особливості дитячого суїциду. Фактори ризику, що можуть стати причиною дитячого і підліткового суїциду. Психологічна криза як чинник суїциду. Типи суїцидальної поведінки. Основні індикатори суїциду.

3.2.5. Фандрейзинг: пошук ресурсів для організації освітніх проєктів

Тема 1. Основи фандрейзингу та стратегії пошуку ресурсів

Вивчення основних понять у фандрейзингу. Розгляд стратегій та методів пошуку ресурсів для організації освітніх проєктів. Аналіз успішних прикладів фандрейзингових кампаній закладів освіти. Комунікація та відносини з донорами.

Тема 2. Вивчення основних принципів ефективної комунікації з потенційними та поточними донорами

Розробка стратегій залучення та утримання донорської бази. Тренінги з навичок переконливого ведення переговорів та підготовки презентацій для залучення фінансової підтримки.

Тема 3. Інноваційні підходи у фандрейзингу для освітніх проєктів

Огляд сучасних трендів та інновацій у фандрейзингу. Розробка та впровадження креативних стратегій залучення ресурсів, включаючи використання соціальних мереж, краудфандингу, благодійних заходів тощо. Аналіз впливу цифровізації на фандрейзинг та можливостей його використання для збільшення фінансової підтримки освітніх проєктів.

Очікувані результати за варіативною складовою фахового модуля 3.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- важливості створення безбар'єрного середовища для всіх учасників освітнього процесу.
- принципів та практичних методів створення безбар'єрного доступу до освіти для людей з різними видами обмежень.

- розуміння технік самозцілення та стрес-менеджменту як способів подолання наслідків травм;
- знання сучасних онлайн-інструментів для створення навчального контенту, таких як платформи для створення відеоуроків, інтерактивні вправи, онлайн-курси тощо;
- розуміння особливостей цифрової педагогіки та ефективного використання онлайн-ресурсів у освітньому процесі;
- розуміння важливості м'яких навичок у сучасному освітньому середовищі;
- знання основних категорій м'яких навичок, таких як комунікація, емпатія, лідерство, творчість тощо;
- умов ефективної організації процесу пошуку учнем/ученицею методів досягнення важливих для нього/неї цілей і вибору оптимального темпу просування.
- розуміння основних принципів та методів фандрейзингу;
- знання стратегій та технік пошуку ресурсів для організації освітніх проєктів;
- розуміння різних джерел фінансування та їхнього впливу на успішність фандрейзингових ініціатив;
- особливостей застосування інструментів штучного інтелекту в освіті;
- використання антиплагіатних програм на виявлення штучного інтелекту.

Уміння:

- розробляти та впроваджувати адаптивні освітні програми та методики, що враховують потреби всіх учасників освітнього процесу;
- інтегрувати різноманітні онлайн-сервіси для створення цікавого та ефективного навчального контенту.
- знання методик розвитку ключових компетентностей учнів, включаючи критичне мислення, співпрацю, креативність тощо;
- розуміння ролі проєктної діяльності у формуванні ключових компетентностей;
- уміння планувати, впроваджувати та оцінювати освітні проєкти з метою розвитку ключових компетентностей учнів;
- впроваджувати та розвивати м'які навички серед педагогічного колективу через тренінги, семінари та інші форми професійного розвитку;
- установлювати партнерські взаєностосунки між з учнями/ученицями; визначає завдання для досягнення конкретної мети;
- досліджувати та вирішувати поточну ситуацію чи проблему;
- розробляти ефективні фандрейзингові стратегії, відповідні потребам та цілям освітніх проєктів;
- вести переговори та створення партнерських відносин з потенційними донорами та спонсорами;
- створювати освітні продукти за допомогою сервісів штучного інтелекту;
- перевіряти текстові матеріали на плагіат;
- здійснювати супровід роботи учнів зі штучним інтелектом.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- розвиток особистих навичок, таких як емпатія, співпраця, творчість тощо;
- впевненість у своїх здібностях створювати навчальний контент за допомогою онлайн-інструментів;
- підтримка і просування концепції створення середовища, де всі учасники мають рівний доступ до освіти, незалежно від їхніх обмежень або потреб;
- готовність упроваджувати здобуті знання та уміння в практику освітньої діяльності.
- підтримка ідеї розвитку освітніх проєктів та впевненість у їхньому позитивному впливі на суспільство;
- відкритість до співпраці та взаємодії з потенційними донорами та спонсорами з метою залучення необхідних ресурсів;

- відповідальне ставлення до фінансових ресурсів та їхнього ефективного використання для досягнення цілей освітніх проєктів.

Рекомендовані джерела

1. Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
2. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с.
3. Академічна доброчесність у середній школі: методичні рекомендації. URL: <https://tinyurl.com/chesnist>
4. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. Директор школи. 2018. № 23-24, С. 10-20.
5. Андрищенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 51 (104), С. 67-73.
6. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>
7. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. № 8-9, С. 9-14.
8. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ: Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.
9. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с.
10. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. Зарубіжна література в школах України. 2020. № 4, С. 12-17.
11. Боднар О.С., Горішна О.М. Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії управління змінами в освіті у філософсько-соціальному аспекті. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка. 2020. Вип. 8 (15), С. 23-26. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/191>
12. Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
13. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
14. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
15. Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
16. Волківська Д.А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 115, С. 45-47.
17. Воронова С.В. Коуч-технологія для директора школи. Управління школою. 2018. № 31-33, С. 80-94.
18. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
19. Гайдученко С.О. Мотивація персоналу. Харків: ХНУМГ, 2013. 111 с.
20. Галузяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. Теорія і практика управління соціальними системами. 2008. №4, С. 17-25.
21. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Педагогіка і психологія: Вісник НАПН України. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
22. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. 2008. № 3, С. 23-30.

23. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2, С. 260-264.
24. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
25. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
26. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
27. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи: матеріали науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ». URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
28. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
29. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона. Львів, 2005. 295 с.
30. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
31. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. №898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
32. Деякі питання організації та проведення супервізії: Наказ МОН від 18.10.2019 року №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
33. Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. за № 111/34394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
34. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
35. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан та ін.; за заг. ред. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
36. Дубицкий А.Е., Семенов І.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
37. Дуткевич Т.В. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 194 с.
38. Екстрена медична допомога / за ред. Г.Г. Рощина. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
39. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків: ВГ «Основа», 2009. 176 с.
40. Євтух М.Б., Пінковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання: навч.-метод. посібник для педагогічних працівників. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
41. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: підручник. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
42. Єгорова Є.В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. 2006. Вип. 30, С. 350-360. URL: <https://rucont.ru/efd/518381>
43. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / за заг. ред. В.В. Могильниченка. Київ: КІМ, 2007. 636 с.
44. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. 2021. № 9(195), С. 16-20.
45. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. 2021. Т. 2. С. 95-98.
46. Ілліна О.В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя в історії педагогічної думки. Вісник Житомирського державного педагогічного університету. 2018. № 24, С. 63-66.

47. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
48. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.
49. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: монографія / за заг. ред. Г.Л. Єфремової. Суми: вид-во «СумДПУ імені А.С.Макаренка», 2020. 444 с.
50. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
51. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: АПН, 2002. 136 с.
52. Інформаційні матеріали на тему психологічної допомоги для дітей та дорослих в часі війни. URL: <https://k-s.org.ua/coping-war/>
53. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для Директора. 2005. №9-10, С.4-10.
54. Калініна Л.М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1-2 (62-63), С. 10-24.
55. Калошин В.Ф. Філософське ставлення до стресу: психологічний практикум. Управління школою. 2017. № 46, С. 90–94.
56. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Схвалено Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ, 2015. 60 с.
57. Клокар Н.І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35), С. 94–109.
58. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку ХХІ століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.
59. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців: посібник. URL: <https://bit.ly/37kGdnf>
60. Коберник О.М. Проєктивна педагогіка і національна школа. Шлях освіти. 2006. № 7, С. 7-9.
61. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
62. Ковбасюк Ю.В. Державне управління: підручник: у 2 т. Київ , Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
63. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458.
64. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
65. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujsL>
66. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалено Розпорядженням КМУ від 14 грудня 2016 р. № 988-р). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
67. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2016. № 3 (28), С. 117-129.
68. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 2, С. 85-89.
69. Котова Н.В. Сутність і структура педагогічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. URL: <https://bit.ly/3gj5vqV>
70. Кочкурова О.В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 12. 2019. Вип. 25 (49), С. 200-205.

71. Кремень В.Г. Світ знання: людина, наука, освіта. Київ: Знання України, 2016. 87 с.
72. Кугусько Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. Джерело педагогічної майстерності. 2008. № 2, С. 32-37.
73. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM>.
74. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. № 11-12, С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
75. Любчак Н.М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 122, С. 144-150.
76. Любченко Н.В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31), С. 65–81.
77. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків: ВГ «Основа», 2008. 320 с.
78. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. Психолог. 2005. № 1, С. 19-22.
79. Манько В.А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2006. Вип. 25, С. 102-106.
80. Матюха Г.В., Салло Ю.В. Організація групової роботи на уроках англійської мови. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. С. 271-274.
81. Меморандум співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками. URL: <https://bit.ly/3zxHqYt>
82. Менеджмент освітньої організації. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
83. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. Психологія і особистість. 2015. №1 (7), С. 162-173.
84. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
85. Мойсеюк Неля. Педагогіка. URL: <https://bit.ly/3z9M8cc>
86. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика. 2010. № (6)97, С. 2-15.
87. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. Психологія і суспільство. 2016. № 1, С. 96-112.
88. Москальова А.С. Роль саморегуляції в подоланні професійних криз керівниками загальноосвітніх навчальних закладів. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. 2012. Вип. 34. Т. 1, С. 197-201.
89. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект / Е. Лоулер та ін. Київ, 2017. 160 с.
90. Навчасмо мислити критично: посібник для вчителів / авт.-укл. О.І. Пошетун, І.М. Сущенко. Дніпро: ЛПРА, 2016. 144 с.
91. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
92. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4, С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
93. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
94. Новак В.О., Мостенська Т.Л., Ільєнко О.В.. Організаційна поведінка: підручник. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
95. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні: посібник для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О.М. Отич та ін.; за заг. ред. О.М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України,

- УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», KB33CO «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
96. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
97. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал. 2016. № 4, С. 36-42.
98. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. Ел. фахове видання Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
99. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях. Вінниця: Нова книга, 2007. 144 с.
100. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: монографія / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ: Педагогічна думка, 2012. 272 с.
101. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
102. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYTQA>
103. Палько Т.В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. Актуальні проблеми психології. 2014. Т. 1. Вип. 41, С. 163-168.
104. Патрік Сміт, Атле Дирегров, Вільям Юле. Діти та війна. Навчання технік зцілення. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. 108 с.
105. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=340>
106. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
107. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос / пер. з англ. Д. Кожедуба. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
108. Побірченко Н.А. Психодіагностика професійної ідентичності майбутніх вчителів: методичні рекомендації. Київ: БЦФ ТОВ «Дельфін», 2010. 45 с.
109. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
110. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. Київ: Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
111. Пометун О. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посібник. Київ, 2020. 104 с.
112. Пометун О.І, Сущенко І.М. Основи критичного мислення: метод. посібник для вчителів. Дніпро: ЛІРА, 2016. 156 с.
113. Пономаренко В., Воронцова Т., Сакович О. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ». URL: <http://surl.li/dwuik>
114. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти: навч. посіб. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
115. Правило кисневої маски для педагогів: практичні вправи для відновлення в травматичних обставинах від Тетяни Тимошенко. URL: <https://bit.ly/3uydYxV>
116. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 16.02.1998 р. №174.
117. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
118. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ від 09.01.2014, №11.

119. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти»: Наказ Мінекономіки України від 17.09.2021 №568-21. URL: <https://bit.ly/3zyhrA1>
120. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН від 19.02.2021 №235. URL: <https://bit.ly/3C7tkvQ>
121. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схвалену Указом Президента України від 25 травня 2020 р. за № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
122. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001. № 2245-III. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 15, ст. 73.
123. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
124. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
125. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Урядовий кур'єр, 14.06.2000. №107.
126. Професійний стандарт «Учитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736. URL: <https://bit.ly/3H2Dhj0>
127. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
128. Пучков І. Використання змішаного навчання при підготовці вчителів початкових класів. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. 2017. № 1 (13), С. 260-264.
129. Пушкарьова Т.О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
130. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
131. Рашевська Н. Змішане навчання як психолого педагогічна проблема. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. 2010. Вип. 191. Ч. IV, С. 89-96.
132. Резван О.О. Шляхи вдосконалення професійної рефлексії вчителів проєктних класів «Інтелект України». Рідна школа. 2016. №4, С. 65-69.
133. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2016. 258 с.
134. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів: Літопис, 2016. 258 с.
135. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХП», 2018. 450 с.
136. Руденко І.М. Психологічні техніки емоційної саморегуляції для учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи: посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2022. 57с.
137. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник. Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
138. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
139. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / укладач А.В. Аносова; за заг. ред. Е.А. Пінковської, Т.В. Черкашиної. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 152 с.
140. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти від 01.01.2021 року: Наказ МОЗ України від 25.09.2020 № 2205. URL: <https://bit.ly/3CshueK>

141. Сенге П. П'ята дисципліна: мистецтво і практика організації, котра самонавчається. Київ: Олімп-бізнес, 2011. 408 с.
142. Сенчина Н.Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
143. Сікора Я. Інтеграція електронного навчання і дистанційних освітніх технологій в навчальний процес ВНЗ. Актуальні питання сучасної інформатики. 2023. № 3, С. 92-95.
144. Скиба М. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://bit.ly/30xzdEL>
145. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
146. Скрипник М.І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradник. Київ, 2016. 231 с.
147. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир. 2017. С. 21-29.
148. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 3, С. 178-190.
149. Степаненко О.О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. Педагогічні науки. 2018. №5, С. 198-204.
150. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія. Київ: НІСД, 2011. 336 с.
151. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
152. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика. 2010. № (6)97, С. 15-21.
153. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: poradник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
154. Супрунець Т.А. Аксиоматичні ядра головних соціологічних підходів стосовно довіри та довірчих відносин. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2013. Вип. 13, С. 43-55.
155. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: «Рад. школа», 1976. Т. 2. Сто porad учителеві. С. 600–601.
156. Татенко В.О. Лідер XXI. Lider XXI. Соціально-психологічні студії. Київ: Видавничий дім «КОРПОРАЦІЯ», 2004. 182 с.
157. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О.Г. Романовський та ін. Харків, 2017. 100 с
158. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків: Міськдрук, 2016. 284 с.
159. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція. Київ: Вид. СЛОВО, 2020. 136 с.
160. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд та ін.; наук. ред., передм. О.І. Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
161. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти. 2015. Вип. 83. Ч. 2, С.102-107.
162. Типова освітня програма організації та проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа»: Наказ МОН від 13.12.2018 № 1392. URL: <https://bit.ly/34Xcwbn>
163. Уварова А. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>

164. Удовицька Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України. 2013. Вип. 31. Т. VIII (50). С. 407-416.
165. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навч. посіб. Вінниця, 2018. 196 с.
166. Управлінське лідерство: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. В.В. Толкованова. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. 600 с.
167. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2010. Вип. 34, 133-139.
168. Хобзей П. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
169. Цуркан Т.Г., Красій Н.Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 10 (54), С. 313-318.
170. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидання, 2012. 224 с.
171. Черкашина Т.В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 162 с.
172. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок. 2012. № 12, С. 136-139.
173. Швець, Т. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. 2018. URL: <https://bit.ly/3irvxgm>
174. Шевченко І.А. Розвиток фахової компетентності вчителів природничих дисциплін у післядипломній педагогічній освіті: метод. посіб. Вінниця: КВНЗ «ВАНО», 2016. 96 с.
175. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
176. Шуневич О.М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті. Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: матеріали І Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Рівне. 2018. С. 219-224.
177. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ, 2019. 168 с.